

Nostalgiens fremtreden i lys av kriser

Bacheloroppgave

Studieprogram: Sosiologi

Opptaksår: 2019

Er oppgaven konfidensiell? (skriv X)   NEI: X JA: _____

Kan oppgaven benyttes til undervisningsformål (anonymt)? JA: X NEI: _____

Forfatter(e)

Studentnr (6 sifre)	Navn:
255848	Trude Elise Rasmussen

Oppgavens tittel:

Nostalgiens fremtreden i lys av kriser

Veileder: Ugo Corte

Sammendrag

Denne oppgaven omhandler nostalgi i sammenheng med kriser. Første del består av en litteraturstudie. Oppgaven starter med å definere nostalgi opp mot en historisk forklaring av begrepet. Deretter settes forklaring av begrepet opp imot dagens forståelse. Det utdypes i tillegg om ulike former og inndelinger av nostalgi. Følgende blir kriser definert, både på samfunnsnivå og individnivå. Dette er for å kunne undersøke sammenhengen mellom nostalgi og kriser. Det blir i denne sammenhengen dratt frem relevant forskning, og avslutningsvis blir det tatt utgangspunkt i sosiolog Eviatar Zerubavels metode om Concept-driven sociology. Dette for å undersøke om det er en sammenheng mellom nostalgi og koronapandemien. Det blir dratt frem tre nyhetsartikler med en viss bredde over nostalgi, i sammenheng med koronapandemien. Artikkene blir gjennomgått og analysert sammen med underkategorier av nostalgi for å se på sammenhengen, og å kunne forstå hvilken type nostalgi artikkene skildrer. Det blir følgende konkludert med at det er en økt forekomst av nostalgi hos personer som opplever kriser. Derimot har oppgaven svakheter når det kommer til transkontekstualitet og hvor transkulturell studien er. Det blir vanskelig å konkludere eksakt hva betydning nostalgien har under en krise for individer og samfunn.

Innhold

1. Innledning.....	1
2. Metode.....	3
3. Teori	5
4. Analyse.....	10
4.1 Den historiske definisjonen av nostalgi.....	10
4.2 Nostalgi i dagens samfunn.....	11
4.2.1 Inndelinger av nostalgi.....	12
4.2.2 Nostalgiens funksjon.....	14
4.3 Krise.....	15
4.4 Sammenhengen mellom kriser og nostalgi.....	16
4.5 Koronapandemiens relevans overfor nostalgi	19
5. Konklusjon	23
Litteraturliste	25

1. Innledning

Nostalgi er en følelse mange opplever i ulike faser av livet. Følelsen vekkes ofte av minner fra barndommen, slik som minner av å spise isen Kræsj pink på stranden med familien en sommerkveld. Eller minner om da Nintendo Wii kom ut og alle spilte Wii sports. Nostalgi kan være en privat følelse, trigget av personlige objekter eller minner, nostalgien vekkes da bare for en person eller en familie. Nostalgi kan også trigges hos et helt samfunn over et felles minne, slik som når *Grevinnen og hovmesteren* vises på NRK, lille julaften. I 2020 ble *Grevinnen og hovmesteren* sett av 1,8 millioner mennesker (Dahl, 2021). Nostalgi er en sammensatt følelse. Den er ofte godt preget, men samtidig melankolsk.

Det jeg derimot lurer på, er om nostalgi har en funksjon. Jeg har de siste årene, spesielt under koronapandemien, lagt meg merke i at det er mange nostalgiske gjenstander rundt meg. Slike gjenstander kan være alt fra et pokemonspill som er gitt ut på ny, til Askepott som er blitt fornyet. I tillegg er mange opptatte av å ta tilbake fortiden ved for eksempel å se serier på nytt, slik som «Friends», eller ved at moten henter inspirasjon fra fortiden og tar tilbake slengbuksen. Denne undringen for nostalgi, ledet meg til å lese boken *Yearning for Yesterday: a Sociology of Nostalgia* av sosiologen Fred Davis (1979). Davis er en av de første sosiologene til å skrive om hvordan nostalgi kan være en positiv følelse (Cheung et al., 2013, s. 1485). Boken fikk meg til å reflektere videre over dette fenomenet. Hvilke funksjoner har nostalgi? Har koronapandemien, eller hvilken som helst krise, noe å si for mengden nostalgi en opplever?

Dette har jeg lyst til å se nærmere på, min problemstilling er: kan en krise frembringe nostalgisk lengsel? I så fall hvilken funksjon har det for enkeltindividet og samfunnet?

Jeg ønsker å undersøke hva nostalgi er, og hvordan den oppleves. I tillegg til om nostalgien har en funksjon, i så fall, hva er funksjonene? Jeg vil se nærmere på beskrivelsen til Fred Davis av kriser og nostalgi, og om det er flere forskere som hevder at nostalgi og kriser har en sammenheng. Deretter vil jeg se nærmere på hvordan nostalgi påvirker enkeltindividet og samfunnet. Kan nostalgi ha en nytte for et samfunn i en krise? Kan en aktivt bruke nostalgiske trigger til å hjelpe et samfunn i krise?

I denne oppgaven vil jeg gå gjennom hva nostalgi og kriser er. Deretter vil jeg undersøke sammenhengen dem imellom. Det vil i første del bli lagt vekt på forskningsartikler. I andre delen av oppgaven vil jeg ta utgangspunkt i koronapandemien og undersøke om, og hvordan, samfunn og enkeltindivider opplever nostalgi i sammenheng med koronapandemien. Jeg vil deretter ta utgangspunkt iblant annet nyhetsartikler for så å analysere dem, og se om det er en sammenheng mellom koronapandemien og nostalgi.

2. Metode

Denne bacheloroppgaven er i hovedvekt en litteraturstudie. Det vil si at dataene jeg har innhentet er fra relevante akademiske artikler og bøker, i tillegg til nyhetsartikler. Jeg har blant annet benyttet meg av ulike søkemotorer som Oria og Google Scholar for å finne artikler. Flere artikler er funnet ved å se på referanselistene til litteratur jeg har lest. Dette har gjort at jeg har kunnet finne flere primærkilder og mer konkrete og relevante artikler for oppgaven. Samt at jeg benytter meg av flere sekundærkilder som bygger opp om ulike teorier og forskning. Jeg har brukt nettsider som regjeringen.no for å kunne finne offisielle tall og opplysninger angående ulike temaer, som koronapandemien og krigen i Ukraina.

Utvalget av artiklene som benyttes i denne oppgaven, er gjort ved å sortere ut relevante kilder fra irrelevante kilder. Det er vektlagt artikler som bygger opp om nostalgi og har utført forskning på å forstå nostalgis konsekvenser og ulike aspekter. Det ble videre fokusert på artikler som omhandler nostalgi og kriser, uten store funn.

Litteraturen jeg har benyttet meg av er fra både psykologien og sosiologien. Dette med grunnlag i at det finnes god og relevant forskning på nostalgi innen psykologien og sosialpsykologien, som et supplement til det sosiologiske fagfeltet. Da jeg har funnet det relevant, har jeg også benyttet meg av artikler fra andre fagfelt. De fleste artiklene jeg har benyttet meg av er fra USA og Europa. Slik jeg ser det vil ikke dette føre til ulemper i oppgaven, fordi nostalgi er et såpass generelt konsept, selv om jeg ikke får stor transkulturell representasjon. Dette kan være en svakhet fordi det medfører at det oppgaven konkluderer med, ikke nødvendigvis er representativt. Derimot kan det merkes at nostalgi oppleves likt for en franskmann versus en polakk, noe professor i markedsføring Magdalena Grebosz-Krawczyk har forsket på (2019).

Jeg har i tillegg forsøkt å finne forskningsartikler og forskningsmateriale ved å søke etter nyhetsartikler om emnet *nostalgi*, og deretter sett på artiklenes kilder, dette med gode funn. Jeg har også benyttet meg av nyhetsartikler, for å finne alternative kilder til hvordan koronapandemien har påvirket enkeltindivider og samfunnet. Dette har bidratt med å kunne forstå sammenhengen mellom koronapandemien og nostalgi. Nyhetsartiklene har også

presentert tallfestede data på hvordan TV- og strømmevanene i Sverige er endret under koronapandemien. Disse innblikkene har gjort det mulig å kunne forstå hvilken nostalgi samfunn og individer opplever.

Ved å gjennomføre en litteraturstudie kan jeg bygge meg opp en bred faglig forståelse av hva nostalgi er, og sammenhengen mellom nostalgi og kriser. Det å fokusere på eksisterende forskning gjør at jeg kan undersøke flere korrelasjoner innenfor temaet, og kan gå bredere i forståelsen enn det jeg hadde kunnet klart om jeg tok utgangspunkt i for eksempel noen intervjuer. Å utføre intervjuer kunne ha blitt utfordrende i den forstand at intervjuobjektene må være klar over sine egne vaner og hvordan de endres når en krise inntreffer. En annen styrke ved å gjennomføre en litteraturstudie er at jeg har muligheten til å finne forskning og svar på nye spørsmål som måtte dukke opp.

En utfordring ved å gjennomføre en litteraturstudie kan derimot være å få en jevn oversikt over all aktuell litteratur. Det er ikke mulig å lese gjennom alle potensielt relevante artikler, og det kan føre til noen kunnskapshull. I tillegg kan jeg ha gått glipp av litteratur som belyser svakheter ved den forskningen jeg har benyttet. Hvordan jeg gjennomfører søkene mine for å finne litteratur, kan også være en utfordring. Er søkeordene dårlig formulert, kan det føre til at jeg går glipp av svært relevante artikler.

For å kunne undersøke sammenhengen mellom nostalgi og kriser, legges det hovedsakelig vekt på forskningsartikler, som tidligere nevnt. Det brukes ytterligere et lite utvalg nyhetsartikler for å kunne illustrere, analysere og se nærmere på sammenhengen mellom nostalgi og koronapandemien. Det bør merkes at artiklene og empirien som benyttes, er innhentet for andre formål enn det de blir benyttet til. Sosiologene Gary Alan Fine & Ugo Corte viser til denne måten å benytte kvalitativ litteratur, det hører til stilen bricolage (2021, s. 8). Det vil si at en innhenter data som ikke er produsert for den bruken en selv benytter dataen til. Dataen kan være innhentet fra både akademiske og uakademiske tekster. Det skal også merkes, slik Fine & Corte sier, at denne innhenting av data er ikke statistisk signifikant, men artiklene bidrar til en økt forståelse over fenomenet en forsker på (2021, s. 8).

3. Teori

Teori er en sentral del innen forskning. En kan stille seg spørsmålet: hva er teori og hvilken funksjon har den? Sosiologen Gabriel Abend har forsket på semantikken bak ordet *teori* innen sosiologien. Dette var noe Abend ville forske på fordi han mener det mangler en forståelse av hva *teori* er, som kan føre til blant annet misforståelser og forvirring (2008, s. 174). Han stilte seg spørsmålene: hva betyr teori og hva burde teori bety (2008). Abend la videre frem syv ulike betydninger av ordet *teori*. Begrepet kunne tolkes til å være et logisk knyttet system av generelle proposisjoner, som etablerer en relasjon mellom to eller flere variabler (teoriforståelse 1) (2008, s. 177). En annen tolkning av *teori* er så enkelt som at teori er en forklaring på et spesifikt sosialt fenomen (teoriforståelse 2) (Abend, 2008, s. 178). På den andre siden av skalaen kan teori forstås til å gi et overordnet perspektiv som tydeliggjør hvordan man kan se på, undersøke og representere den sosiale verden (teoriforståelse 5) (Abend, 2008, s. 179).

Det at mange sosiologer bruker ordet teori ulikt, muliggjør misforståelser med bakgrunn i de ulike tolkningene på hva en teori er og hva den brukes til. Abend bygger på en diskusjon om hva teori er, og forsøker å finne ut av hvorfor *teori* blir tilegnet så ulike betydninger av sosiologer. Det blir konkludert med at det ikke er enkelt å enes om en definisjon, i tillegg til at det er et politisk aspekt ved det å definere *teori* (2008). Abend trekker frem hvordan politikken blir involvert i en etablering av en standard av validitet fra argumenter, metoder og bevis kan konkludere med en semantisk flertydighet (2008, s. 193).

Hva er det da som gjør at en trenger teori? Ut ifra de ulike tolkningene Abend bruker av ordet *teori*, har begrepet ulike funksjoner. Dette gjør at nytten til teori er ulikt ut ifra definisjonen en benytter. For teoriforståelse 2, ifølge Abend, vil funksjonen og betydningen av teori være å forklare ett spesifikt sosialt fenomen. På den andre siden vil teori ifølge teoriforståelse 5 være å bygge en overordnet sosial forståelse av samfunnet. Disse tolkningene av hva teori skal være, er ytterst ulike. Det begge forståelsene derimot gjør, er å være et verktøy for å oppnå en forståelse av noe sosialt. Abend prøvde å komme med en samlende definisjon på teori, noe han selv hevdet han ikke fikk til fordi definisjonen hans ble for vag. Følgende klarte ikke Abend å inkorporere de 7 tolkningene av *teori*, som han selv kom opp med. Abends forsøk på å definere teori ble: det som setter lys på menneskelig adferd og sosiale relasjoner. Han kom

også med definisjonen: sosiologisk teori er det som hjelper en å bedre forstå og begripe empiriske data eller den empiriske verden (2008, s. 187).

Denne oppgaven tar ikke utgangspunkt i en spesifikk "teori", slik som Bourdieu sin teori om kapital, eller Goffman sin teori om frontstage and backstage (Bourdieu, 1995/1979; Goffman, 2014/1959). Sosiologen Eviatar Zerubavels arbeid om *concept-driven sociology* interresterte meg sterkt. Denne metodologiske tilnærmingen var noe som passet godt til hvordan jeg ville undersøke nostalgi. Dette med grunnlag iblant annet hvordan metoden foreslår å arbeide med datainnsamling. Concept-driven sociology er en alternativ teoretisk-metodologisk tilnærming til de tradisjonelle teoretiske og empirisk drevne forskningsmetodene (Zerubavel, 2021, s. 2 & 3). Metoden tar utgangspunkt i såkalte begreper, eller sensitized concepts, som Blumer kaller det (Zerubavel, 2021, s. 3). Denne teoretisk-metodologiske tilnærmingen bygger blant annet på sosiolog Georg Simmel sitt arbeid (Zerubavel, 1980, s. 31).

Et sensitized concept er ifølge sosiolog og sosialantropolog Nanna Mik-Meyer, et konsept som leder forskerens arbeid og som viser til hvor en skal lete for å finne svar (2021, s. 68 & 69). Et *concept* (konsept), i seg selv, ifølge sosiologen Herbert Blumer, er et begrep som knytter sammen empiri med teori (1954, s. 4). Blumer vektlegger at det er en forskjell mellom et *definitive concept* og et *sensitized concept* (1954, s. 7). Han hevder påfølgende at alle concepts innen sosiologien er sensitizing concepts. Dette med bakgrunn i at alle konseptene som brukes av sosiologer, er brukt for å være sensitizing verktøy, altså verktøy som gjør en mer årvåken og bevisst (Blumer, 1954, s. 7). Definitive concept-er er ifølge Blumer, konsepter som referer til det normale av en klasse av objekter, ved hjelp av en klar definisjon og ved bruk av blant annet bench marks. Disse bench marksene hjelper til ved å identifisere individuelle forhold i klassen (1954, s. 7). Et sensitized concept har derimot ikke de samme bench marks-ene, eller holdepunktene. I stedet vil et sensitized concept gi brukeren, eller forskeren, en generell forståelse om hvor en bør lete og hvilken tilnærming en skal ha mot empirien. Zerubavel illustrerer sensitizing concepts til å fungere på samme måte som fugletittere har mentale maler som hjelper dem med å legge merke til spesielle fuglearter, og det og klare å skille ut irrelevante arter (2021, s. 3). Blumer drar videre frem at definitive concepts har en klar oppskrift på hva og hvor en skal se og undersøke, i forhold til sensitizing concepts som preges av vagere retninger en bør undersøke (1954, s. 7). Eksempler på

sensitizing concepts er ifølge Blumer, kultur, institusjoner og sosiale strukturer (1954, s. 7). Andre eksempler på sensitizing concepts kan være humor, politisk korrekthet eller nostalgi.

Nostalgi og dens fremtreden i lys av kriser er det jeg skal undersøke. Nostalgi er et fenomen som skal undersøkes, dette gjennom et fokus på å kunne knytte det opp mot kriser. Kriser blir av den grunn et sensitizing concept. Det skal gi et innblikk i hva som er relevant å undersøke og tydeliggjøre sosiale mønstre. Samt å rettlede meg i hva jeg skal være oppmerksom mot. I denne teksten skal jeg gå gjennom hva nostalgi er for å bygge opp en forståelse rundt hvordan fenomenet utformer seg og påvirker samfunnet. Derfor vil også nostalgi bli brukt som et sensitizing concept. Både krise og nostalgi skal derfor rettlede meg og sensibilisere min persepsjon i hvor jeg skal tillegge mitt fokus og hvordan min teori knyttes sammen med empiri.

Innen concept-driven sociology ligger det til grunn at en skal identifisere mønstre for så å analysere dem, i stedet for å beskrive og forsøke å forklare fenomener (Zerubavel, 2021, s. 3). For å oppnå dette ligger blant annet generalisering som et nøkkelpunkt. Det går ut på at når en skal undersøke et såkalt konsept, vil en se på konseptet eller fenomenet i flere ulike situasjoner. Dette gjør at en kan klare å se mønstre og sammenhenger på tross av tid og sted, såkalt transhistorisk og transkontekstuell (2021, s. 13-14).

Det å undersøke fenomenet under ulike omstendigheter kan være med på å tydeliggjøre mønstre rundt det en forsker på, og gjøre forskningen gjeldende i flere sammenhenger. Dette kalles gjerne generisk sosiologi, eller som en del av *social pattern analysis* (Zerubavel, 2021, s. 14 & 15). Ulike måter en kan oppnå generaliserbarhet på, er gjennom å bruke informasjon om fenomenet gjennom ulike tidsperioder, ulike situasjoner, eller gjennom ulike kulturer slik at fenomenet og dets mønstre finnes på tross av tid og rom (Zerubavel, 2021). Forskningen som utføres skal være transkontekstuell (2021, s. 17-18). Det Zerubavel legger i transkontekstualitet er at forskningen som gjøres skal kunne være gjeldende i flere sammenhenger. Det er et verktøy for å kunne finne sosiale mønstre. Måter en kan oppnå dette, er ved å innhente empiri fra flere ulike kilder som sammen skaper en bredde av kontekster. Det kan være med på å tydeliggjøre mønstre innen det fenomenet en forsker på.

Et annet verktøy for å identifisere mønstre på, er ved hjelp av *fokusering*. Det er viktig å kunne skille ut støy fra det som er nyttig informasjon (Zerubavel, 2021, s. 5). Ett illustrativt eksempel Zerubavel benytter seg av for å vise hvordan fokus kan ha en nytte, er ved å beskrive en handletur. Når en går på butikken for å handle inn en sjampo av samme type som en har fra tidligere. Unngår man å lete gjennom alle de ulike sjampoene. En klarer å fokusere kun på den sjampoen en skal ha ved for eksempel, å lete etter rett farge, eller størrelse på flasken. En klarer å skille ut de typene sjampoer som ikke passer til det en leter etter. Det blir da enklere å finne sjampoen (2021, s. 5-6). Skal en kunne fokusere effektivt, er det viktig å etablere visse signaler for å skille ut hva som er relevant, fra det som ikke er relevant. Dette påvirker valg av litteratur. Jeg skiller ut irrelevante artikler ved å blant annet legge merke til om artikkelen inneholder, en kopling mellom nostalgi og kriser. I tillegg beholder jeg artikler som er relevante og inneholder ny forskning eller nye synspunkter som videre bygger på konseptet.

Selv benytter jeg meg av litteratur fra forskjellige tidsepoker, men det har ikke vært et sentralt mål. I denne oppgaven tas det opp hvordan fenomenet nostalgi har forandret seg gjennom tidene, slik at også referansepunktet på hva nostalgi er og hvordan det påvirker oss ikke nødvendigvis er sammenlignbart. Derimot er forskningen om nostalgi knyttet opp mot kriser og livsendringer, mer sammenlignbart. Litteraturen er hovedsakelig hentet fra den vestlige kulturen, slik som USA, Sverige og Danmark. Dette svekker representativiteten av konseptet jeg undersøker. Det vil da si at min forskning ikke nødvendigvis er transkulturelt i tilstrekkelig grad. Ideelt sett hadde jeg også tatt utgangspunkt i flere ulike kriser for å få en mer transkontekstuell forståelse av hvordan kriser frembringer nostalgi.

Signaler jeg har for å enten sortere ut eller merke meg en artikkel, endrer seg ut ifra hva det er jeg skal bruke litteraturen til. Når jeg undersøker hva nostalgi er og hvordan det påvirker samfunn og individer, har jeg valgt å støtte meg sterkest på forskningsartikler. Dette er et valg Zerubavel kanskje hadde vært uenig i. Jeg kunne tatt utgangspunkt i undersøkning av nyhetsartikler og blogger, slik at en forståelse for hvordan den dagligdagse bruken overfor nostalgi som konsept er hadde blitt tydeliggjort. Derimot har jeg bestemt meg for en forskningsbasert forståelse av konseptet, samt at jeg i første del av oppgaven fokuserer på å gjennomføre en litteraturstudie. Derfor skiller jeg ut blant annet nyhetsartikler om nostalgi når

jeg definerer konseptet. Ved siden av å fokusere på forskningsartikler som tar opp ulike egenskaper av nostalgi, fokuserer jeg på nostalgi i ulike tidsepoker og tilhørende ulike fagfelt. Senere i oppgaven velger jeg derimot å ta utgangspunkt i nyhetsartikler og lignende for å opparbeide en forståelse av hvordan kriser påvirker nostalgiske følelser. Under denne delen merker jeg meg artikler som tar opp både koronapandemien og nostalgi.

Det som gjør Eviatar Zerubavels teori om concept-driven sociology relevant for min oppgave er hvordan en innhenter og behandler data. Hvordan det vektlegges at konseptet en vil forske på, skal påvirke hva en skal vektlegge, og i ulike situasjoner. Zerubavels metode blir en god pekepinn på hvordan en kan bygge seg opp en forståelse av hva nostalgi er, og hvordan kriser påvirker nostalgi. Metoden gir et unikt innblikk i en til dels alternativ forskningsmetode, og gir en mulighet til å forske og konkludere på andre datagrunnlag enn hva som er mer tradisjonelt.

4. Analyse

4.1 Den historiske definisjonen av nostalgi

Nostalgi som et ord stammer fra gresk og består av *nostos*, som betyr hjemkomst, og *algos*, smerte. Det vil sammen bety en smertefull lengsel for å lengte hjem (Davis, 1979, s. 1; Det norske akademis ordbok, 2022). Dette er et begrep legen Johannes Hofer brukte for å navngi en tilstand eller sykdom sveitsiske soldater opplevde (Hofer, 1688/1934). Han beskrev sykdommen til å være en tilstand der ekstrem hjemlengsel førte til tristhet, melankoli, dårlig søvn, svakere sanser, hjertebank, mangel på sultfølelse o.l. (Hofer, 1688/1934). Videre beskriver Hofer at nostalgi kan føre til selvmord og død. Den eneste kuren er å dra hjem (Hofer, 1688/1934). Hans beskrivelse av nostalgi baserer seg på en ekstrem hjemlengsel som får fysiske følger.

Hofers forståelse av nostalgi er innenfor et medisinsk fagfelt, begrepet har derimot skiftet både betydning og fagfelt. Samfunnsviterne Michael Pickering og Emily Keightley beskriver hvordan nostalgi ble et mye omtalt begrep både innen academia, men også i dagligtalen de neste to århundrene (2006, s. 922). Begrepet ble i det 19. århundre lite vektlagt innen forskning. Derimot ble nostalgi mer populært etter hvert innen psykiatrien. Noe av årsaken til at nostalgi som et forskningsområde ikke ble fokusert på i det 19. århundre, henger sammen med at fenomenet eller sykdommen både gikk ut over den fysiske helsen, men også den psykiske. Omfanget av nostalgi gjorde at psykiatere mente nostalgi måtte være en sykdom og ikke en mental lidelse (Batcho, 2013, s. 167).

Mot slutten av 1800-tallet forsket L. W. Kline på nostalgi. Han klarte å knytte nostalgi som fenomen opp mot psykologien (Batcho, 2013, s. 168). Dette var en ny tolkning av hva nostalgi er, noe som skulle prege fremtiden for begrepet. Psykolog Krystine I. Batcho skriver videre at det har skjedd et skifte for hvordan nostalgi blir sett på i det 20. århundre. I nyere tider ser en på nostalgi som en terapi for noe, i stedet for et problem som skaper sykdom (2013, s. 170).

4.2 Nostalgi i dagens samfunn

På et generelt plan er det flere tolkninger om hva nostalgi er, og hva det innebærer.

Sosiologen Fred Davis legger vekt på nostalgi som en følelse en opplever, som sammenhenger med objekter og hendelser i livet (1977). Med andre ord er nostalgi en følelse som skapes av spesielle objekter og hendelser, som vekker minner og en nostalgisk følelse. Nostalgi er en tvetydig følelse som både inneholder positive følelser, som en slags romantisering, men også en melankoli i den forstand at en ikke kan bringe minnene sine tilbake til liv. Fra 1950-tallet har nostalgi blitt til dagligdagstale i USA, noe som medførte til en demedikalisering og en depsykologisering av begrepet. Det vil si at begrepet nostalgi ikke lengre nødvendigvis hører til, og defineres av psykologien. Davis hevder videre at betydningen av begrepet kommer til å være den positive følelsen en får ved og tenke på noe fra fortiden. At nostalgi følgende ikke vil forbindes med melankoli og klaustrofobi i fremtiden (1977, s. 4-5). Ifølge Davis vil definisjonen av nostalgi være i endring, både bruken og betydningen av ordet utvikles. Han drar frem viktigheten av endringen til hva som er "hjem" (1979, s. 6). Det blir vektlagt hvordan definisjonen av "hjem" er endret, som følge av høyere mobilitet i samfunnet. Den stadige endringen i den sosiogeografiske lokasjonen gjør at den psykologiske tilhørigheten til et spesifikt hus, i en spesifikk by, forsvinner (Davis, 1979, s. 6).

Davis sin tolkning av nostalgi og hans videre arbeid, har hatt stor påvirkning innen forskning på nostalgi. Hans arbeid er det flere forskere som benytter seg av i sine egne artikler. Noen av artiklene som blant annet bruker Davis er sosialgeograf og sosialantropolog Alastair Bonnett & Catherine Alexander (2012), de benytter seg av inndelingene til Davis (dette blir utdypet i delkapittelet *inndeling av nostalgi*). Sosiologen Janelle L. Wilson (2005/2014; 2015) legger vekt på betydningen av arbeidet til Davis og hans definisjon av nostalgi. På den andre siden har Pickering & Keightley (2006) delvis kritisert Davis og er uenige med hans arbeid. Dette utspiller seg hovedsakelig mot hvordan Davis mener at media aktivt går inn for å lokke frem nostalgi hos forbrukere.

Det finnes flere ulike definisjoner av nostalgi, selv om definisjonene ofte har store likhetstrekk. Både psykologene Aarti Iyer & Jolanda Jetten og Constantine Sedikides et al. tar utgangspunkt i The New Oxford Dictionary of English, som definerte nostalgi til å være en sentimental lengsel eller vemodig affeksjon for en tidsperiode i fortiden (2011, s. 94; 2004, s.

202). Bonnett & Alexander definerer nostalgi til å være en lengsel for fortiden, og et slags tap i en endringsfase (2012, s. 392). Det er en definisjon som ligner sterkt på hva Davis har definert fenomenet til å være, Bonnett & Alexander har definert nostalgi litt mer konsist og forenklet. Generelt sett er det en ganske bred enighet om hva nostalgi er i nyere tid, selv om artiklene har mindre forskjeller i definisjonene. Davis har beskrevet nostalgi i flere sammenhenger, en samlet definisjon er: nostalgi kommer fra en opplevd fortid, en nostalgisk opplevelse kan bare oppleves av en nåtidens handling (1979, s. 8-9). Denne definisjonen sier lite om hvordan nostalgi oppleves, men den underbygger viktigheten av at nostalgi er trigget av noe en opplever i ens nåtid. Det er et samspill mellom nåtiden og fortiden.

4.2.1 Inndelinger av nostalgi

Nostalgi kan deles inn i flere ulike underkategorier. Kategoriene muliggjør det å fokusere på visse egenskaper tilhørende følelsen eller fenomenet. En inndeling både Davis og sosialpsykolog Anouk Smeekes et al. bruker er *kollektiv nostalgi* (1979; 2018). Kollektiv nostalgi er den nostalgien en opplever på bakgrunn av et kollektivt symbol. Det vil kunnet trigge nostalgi hos et helt samfunn (1979, s. 122). Et slikt kollektivt symbol kan være en tv-serie som «Friends» eller «Mummidalen», leketøyet tamagotchi eller juleshowet til Disney. Det som går igjen er at disse symbolene er noe man har vokst opp med, og derfor har mange minner knyttet til dem.

Privat nostalgi er nostalgi som trigges av et privat minne eller en opplevelse. Det vil være en nostalgi som trigges av mer personlige symboler, som andre ikke har samme forhold til (Davis, 1979, s. 123). Det kan for eksempel være en hage eller en type bakst med lukter, som trigger den nostalgiske følelsen på bakgrunn av minnene en har knyttet opp mot dette. For noen trenger ikke en type bilderamme å bety noe, men for andre kan den spesifikke bilderammen vekke en sterk nostalgisk følelse.

En annen inndeling innenfor nostalgi som blir benyttet av Fred Davis er skillet mellom *simple nostalgia* (enkel nostalgi), *reflexive nostalgia* (refleksiv nostalgi) og *interpreted nostalgia* (tolkende nostalgi) (1979, s. 17). Denne formen for inndeling er laget eller tydeliggjort for å kunne forstå forholdet en har til nostalgi. Innenfor enkel nostalgi er en opptatt av at fortiden

var eller er bedre enn nåtiden. Vedkommende kan sitte med en negativ følelse over at fremtiden ikke bringer like gode tider som det fortiden gjorde (Davis, 1979, s. 18-21). Refleksiv nostalgi er mer spørrende til om de nostalgiske minnene en har er romantisert eller ikke (Davis, 1979, s. 21). En kan spørre seg selv om minnene og følelsene utelukker deler av sannheten. Var verden virkelig så fantastisk slik en selv husker det? Den siste kategorien Davis bruker er tolkende nostalgi, denne kategorien handler om hvordan en tolker sin nostalgi. Ifølge Davis stiller en seg gjerne spørsmål knyttet opp mot hvorfor føler jeg denne nostalgien. Hva er funksjonen, og hvorfor trigges nostalgien ved at jeg er på denne plassen osv. Det skjer et forsøk på å objektivisere nostalgien (1979, s. 24-25).

Det er langt flere inndelinger av nostalgi enn det Fred Davis har kommet med. Sosiolog Bjørn Schiermer et al. har tatt utgangspunkt i Svetlana Boyums inndeling av nostalgi mellom *restorative nostalgia* (gjenopprettende nostalgi) og *reflective nostalgia* (reflekterende nostalgi) (2017). Schiermer et al. har laget en kategori til, som heter *ironic nostalgia* (ironisk nostalgi) (2017, s. 160-161). Den ironiske nostalgien spiller seg ut på hvordan en opplever en humoristisk nostalgi mot noe som har vært en såkalt flopp. Et eksempel på det er skiballett. Dette er noe selskapet Ringnes valgte å benytte seg av da de skulle reklamere for brusen Solo. De kalte reklamekampanjen *Gå Solo – gjør din egen greie* (2019). Reklamefilmen viser blant annet en ca. 45år gammel mann som utfører skiballett, og til slutt drikker en slurk med Solo (Ringnes, 2019). Bonnett & Alexander argumenterer hvordan en skal kunne oppleve både reflekterende nostalgi, samt gjenopprettende nostalgi (2012, s. 396-397).

Det inndelingene gjør, er å tydeliggjøre hva nostalgi kan skape av prosesser hos en person. Det kan være med på å skape en forståelse i hvilken nytte nostalgi har, eller hvilke utfordringer det skaper. Inndelingene kan være med på å forklare ulike måter mennesker opplever fenomenet nostalgi. Disse inndelingene kan brukes som underkonsepter for å se nærmere på hvordan nostalgi oppleves. Det blir ikke tatt utgangspunkt i en av disse forståelsene eller inndelingene av nostalgi, men Davis sine inndelinger vil bli brukt i andre halvdel av oppgaven.

4.2.2 Nostalgiens funksjon

Hvilken nytte nostalgi har er det flere forskere som har skrevet om, spesielt innen psykologien. Sedikides et al. har gjort forskning på hvordan nostalgi gir livet mer mening og fører til økt motivasjon til å realisere sine mål (2018). Det ble gjennomført to eksperimenter, det første med 60 studenter for å teste hypotesen om at nostalgiens påvirkning på motivasjon er formidlet av mening (Sedikides et al., 2018, s. 210). Sedikides et al. konkluderte med at mening/betydning kvalifiserer til å være en potensiell formidler av nostalgiens effekt på motivasjon (2018, s. 211). Det andre eksperimentet bestod av om lag 90 dansker. Denne undersøkelsen var på nettet, og deltakerne var rekruttert via Facebook-reklamer (Sedikides et al., 2018, s. 211). Hypotesen som ble testet var om nostalgi frembringer motivasjon og om denne effekten er skapt av mening (Sedikides et al., 2018, s. 211). Følgende konkluderte Sedikides et al. med at mening kvalifiserte som en mediator for nostalgiens effekt på intensjonens søken på ens mest betydningsfulle mål (Sedikides et al., 2018, s. 212).

Psykolog Clay Routledge et al. har utført lignende forskning, der det konkluderes med at nostalgien for fortiden, skaper en følelse av at fremtiden er meningsfull (2011). Routledge et al. gjennomførte i alt 6 studier (2011). Første studien var en digital undersøkelse som ble stilt til 300 tyske deltakere. Deltakerne ble bedt om å høre på ulike sanger og svare på hvor nostalgiske de ble av å høre på sangene. De ble stilt spørsmål om hvor verdt det er å leve, ut ifra hvordan de følte seg av sangen. Dette for å speile om de følte mening med livet (Routledge et al., 2011, s. 640). Routledge et al. konkluderte med at det var en sammenheng mellom nostalgi trigget av musikk, og følelsen av mening med livet (2011, s. 641). Videre i studie 3 undersøkte Routledge et al. om en truet mening av livet kunne trigge en nostalgisk respons, noe de konkluderte med (2011, s. 643-644).

Det kan i tillegg merkes artikler som har konkludert med at nostalgi ikke alltid er positivt for et enkeltindivid. Iyer & Jetten har skrevet en artikkel der de belyser hvordan forskning på nostalgi som oftest tar utgangspunkt i generelle og positive sammenhenger. Dette medfører at når det utføres intervjuer og lignende, fokuseres det på rent positive nostalgiske minner innen forskningen. Det Iyer & Jetten er opptatt av er å undersøke muligheten for at nostalgi ikke alltid fører til styrket kontinuitetsfølelse av identitet (2011). Artikkelen konkluderer med at nostalgi i sammenheng med en livsendring ikke alltid trenger å være bra, det kan være svært

negativt. Det avhenger av hvilke omstendigheter og hvilke følelser en har knyttet opp mot nostalgien (Iyer & Jetten, 2011, s. 106-107). Iyer & Jetten sier ikke at det ikke finnes positive effekter fra å oppleve nostalgi (Iyer & Jetten, 2011, s. 95).

4.3 Krise

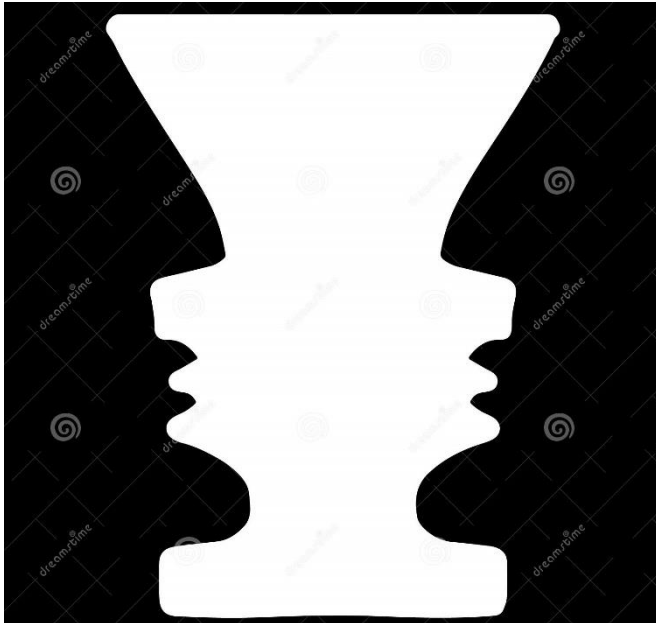
Nostalgiens funksjon mot kriser er det jeg vil se nærmere på. For å kunne undersøke denne sammenhengen trengs det en felles forståelse av hva kriser er, og hva de medfører. Krise er et begrep som stammer fra det greske ordet *krisis*, som betyr prøvelse, avgjørelse eller dom (Det norske akademis ordbok, 2022). Det finnes flere definisjoner og bruksområder for begrepet. Sårbarhetsutvalgets definisjon er: «En krise er en hendelse som har et potensial til å true viktige verdier og svekke en virksomhets evne til å utføre sine samfunnsfunksjoner (NOU 2000: 24). Denne definisjonen er gjeldende for kriser på et nasjonalt nivå eller et samfunnsnivå.

I tillegg til en slik overordnet type krise, finnes det kriser også på et mer individuelt plan. Ifølge NHI finnes det to typer individuelle kriser. Det er utviklingskrise, og traumatisk krise. Utviklingskrise er kriser et individ opplever ved overganger gjennom livet. Dette er en type krise som oppleves av alle individer. Traumatiske kriser defineres til å være en situasjon der en føler at ens eksistens, sosiale identitet og grunnleggende livsmuligheter er truet (Norsk helseinformatikk, u. å.). Eksempel på en krise som kan være traumatisk er koronapandemien eller en skilsmisse.

Begge disse individuelle krisene kan overensstemme med Fred Davis sin beskrivelse om hvordan overganger i livsfaser kan oppleves å være (Davis, 1979, s. 54, 56-57). I tillegg passer beskrivelsen av traumatiske kriser, til hvordan kriser kan oppleves å true ens eksistens og identitet for individet, slik sosiolog Julia Bennett illustrerer at forandring kan oppleves (2018). Kriser og endringer kan være med på å trigge nostalgiske følelser og en tilhørighet mellom et individ og dens familie, noe jeg kommer tilbake til senere i teksten (Bennett, 2018, s. 450).

4.4 Sammenhengen mellom kriser og nostalgi

Fred Davis skriver om hvordan nostalgi blant annet kan bli trigget av livsendringer eller endringer av hvilke livsfaser en er i (1979, s. 56-57). Spesielt ble det vektlagt hvordan det i den vestlige verden, er overgangen fra ungdom til voksen som utfordrer mest. Det er overganger i livet som kan frembringe mange utfordrende endringer på en gang. Eksempler

Figur 1 illustrasjon av en gestalt silhuett

på livsendringer er det å gå fra å være student til å finne seg en fulltidsjobb, det å kjøpe sin første bolig, gifte seg, få barn og så videre (1979, s. 57-58). Det trekkes frem hvordan denne angsten for nåtiden og fremtiden forsterker nostalgien som et resultat av endringene. Davis og statistiker, økonom og filantrop, Beardsley Ruml, bruker begge gestalt silhuetter for å forklare hvordan nostalgien tar plass i en slik endringsprosess (1979, s. 58; 1946). Det

gestalt silhuetter er med på å illustrere, er hvordan et bilde av en vase, kan også være et bilde av to ansikter. Vasen er midtpunktet i ens liv og forestiller nåtiden og fremtiden, mens bakgrunnen er nostalgien og fortiden. Når en kommer inn i en livsendringsfase vil bakgrunnen, og de to ansiktene bli figuren en legger merke til. En søker til tryggheten og de gode minnene av fortiden, mens usikkerheten og angsten for fremtiden blir tilsidesatt.

En livsfase viser til endring i det som var, i forhold til det som kommer. Endring i en livsfase skaper et punktum i ens liv, og starten på et nytt kapittel. Det som går igjen, er at ens kontinuitet og ens selv endres. Altså at ens levemønster og status forandrer seg. Det skapes et skille mellom hvordan en var i sin fortid og hvordan en er i ens nåtid, eller kommer til å bli i sin fremtid. De fleste livsfaser er en del av livssyklusene, som ofte er preget av forventninger fra et samfunn. Slike endringer i livssyklusen kan være det å kjøpe seg en bolig etter endt studie, det å gifte seg, og påfølgende skulle få barn. Endringene er normer i samfunnet, noe som resulterer i at det trengs en god grunn til å avvike fra disse forventningene (1979, s. 52-54). Dette er med på å illustrere hvordan det er knyttet mange følelser opp mot livsfaser og

endringer i livet. På siden av de forventede endringen kan det komme uventede endringer, slik som kriser. Davis skriver at ulike kriser kan skape et skille og en slik reaksjon, som det endringer av livsfaser gjør (1979, s. 101-102).

I tillegg til Davis sitt arbeid, er det flere forskere som har undersøkt hvordan nostalgi blir trigget av livsendringer, og hvordan nostalgi kan brukes for å skape en kontinuitetsfølelse. Bennett tar dette opp i en artikkel. Hun har forsket på hvordan nostalgi kan hjelpe en familie eller gruppe med å kunne beholde en slags kontinuitet på tross av endringer (2018). Når en endring forekommer, kan det føre til en ontologisk usikkerhet. Bennett mente at det å ha en gruppetilhørighet, slik som en familie, kunne hjelpe med å bringe følelsen av kontinuitet og en ontologisk trygghet tilbake. Bennett beskriver videre hvordan ens nåtid og fremtid oppleves usikker, mens fortiden er trygg fordi en allerede vet hva som har skjedd. Det fører til at når en ser tilbake på fortiden, oppleves den som tryggere enn det følte den gang (2018, s. 450). Hun skriver videre at familiehistorier og nostalgien hjelper til med å forstå forandringer ved at de setter dagens endringer i perspektiv (2018, s. 451). Familiehistorier er samt viktige for ens egen identitet (Bennett, 2018, s. 455). Historienes betydning for identiteten, blir en del av forklaringen på hvorfor familiehistorier kan bidra med å skape en kontinuitet. Historiene er noe en vektlegger og bidrar til ens selvfølelse og ordinære funksjon. Individets situasjon betrygges av perspektivet som skapes av familiehistoriene.

Professor i markedsføring Barbara B. Stern, er enig med både Davis og Bennett, i at det er en sammenheng mellom endringer og nostalgi (1992, s. 12). Det Stern derimot gjør er å redefinere hva som kan være en endring. Stern tar opp at enden av et århundre kan være en slik endringshendelse (1992, s. 12). Opplevelsen av at et århundre er ved enden, kan ifølge Stern trigge en stor usikkerhet og føre til at enkeltpersoner søker kontinuitet i nostalgien, eller såkalt *nostalgic escapism* (nostalgisk rømning) (1992, s. 12). Denne nostalgiske rømningen blir en måte å takle sine engstelser om alt fra familieselskaper til en skilsmisse.

Nostalgi kan derfor ha en funksjon i en krise, ifølge Davis (1979). Han vektlegger hvordan nostalgien kan bidra til å stilne det ubehagelige og det triste en måtte stå overfor. Nostalgien kan stilne de skumle, tidligere versjonene av sitt eget selv, som bringer frem følelser av skyld,

skam og flauhet (1979, s. 37). I denne sammenheng skriver Davis at nostalgien skaper en kontinuitet av identiteten ved å berolige selvet sitt om at selvet er slik det den gang var. Selvet er sterkt nok til å takle usikkerheten og det skumle som måtte komme (1979, s 39).

Slik jeg har definert kriser, er ulike kriser noe som skaper stor usikkerhet for fremtiden når de inntreffer. Den skaper en angst og kanskje en endret status, hvilke oppgaver en har i sitt alminnelige liv kan forandres på kort tid. Et eksempel på hvordan en status kan endres av en krise, er krigen mellom Ukraina og Russland. Over natten invaderte Russland, Ukraina. Nasjonene har i lang tid hatt en konflikt mellom seg, men angrepet kom uventet for mange (FN, 2022). Det ble kort tid etter laget regler om hvem som fikk lov til å flykte fra Ukraina. Menn mellom alderen 18-60 år fikk ikke lov til å flykte ut av landet, og måtte derfor kjempe for Ukraina (NRK, 2022 a). Det drives hundretusener på flykt. Dette er en alvorlig situasjon og kan være med på å skape store diskontinuiteter i identiteten til flere hundretusener. Diskontinuitetene gjelder både for de berørte ukrainerne, russere som ikke støtter Putin og alle som føler seg berørt av krisen (NRK, 2022 b). Skal vi tro Bennett kan denne krisen føre til en ontologisk usikkerhet (2018).

En annen krise-situasjon som er relevant, er koronapandemien. Denne pandemien er en krise skapt av et forkjølelsesvirus, SARS-Cov-2. Viruset kan gi luftveisinfeksjon og for noen, et svært alvorlig sykdomsforløp (Helsenorge, 2022). I Norge ledet SARS-Cov-2 til at samfunnet «stengte» ned. Det vil si blant annet at alle butikker måtte holde stengt (med unntak av samfunnskritiske butikker), det var anbefalt å ikke benytte seg av kollektiv transport med mindre en var helsepersonell. Undervisningen på skoler og universiteter ble digitale over natten, og hverdagen til store deler av Norge ble snudd opp ned på noen timer (NOU 2021: 6 s. 129). Den nye situasjonen til befolkningen i Norge, og store deler av verden, bød på stor usikkerhet. En kunne ikke nødvendigvis se for seg alle konsekvenser av viruset eller av tiltakene som ble innført.

Koronakrisen har vart over lang tid. Den første nedstengingen var i mars 2020 og runde to med gjenåpning av samfunnet skjedde ikke før i februar 2022 (regjeringen.no, 2022). Det vil si, nesten 2 år med usikkerhet. Gjennom pandemien har de norske myndighetene innført og

lettet på tiltak opptil flere ganger. Dette er noe av det som kan ha skapt stor usikkerhet hos deler av befolkningen (NOU 2021: 6, s. 399). Det er blitt fokusert på hvordan pandemien og tiltakene kan ha påvirket unge. Koronakommisjonen konkluderte med at digital undervisning kan ha ført til dårligere utbytte av undervisningen, og ført til dårligere motivasjon og større frafall blant unge. Kommisjonen sier at dette kan føre til større konsekvenser med tanke på sysselsetting i lang tid fremover. Pandemien har vist seg å være ekstra vanskelig med tanke på sårbare unge (NOU 2021: 6, s. 399 og 413).

Det ble i NOU 2022: 5, vektlagt hvordan koronapandemien har rammet skjevt i Norge. Det blir dratt frem at barn, unge, studenter, eldre og personer med innvandrerbakgrunn har blitt rammet hardest under koronapandemien (kap. 10). Pandemien er både en overordnet, samfunnsmessig krise, og en personlig krise for de pårørte. Dette kan begrunnes ved hvordan samfunnsinstitusjoner har måttet endre sine rutiner, og individers statuser ble endret nærmest over natten. Ble de utsatte gruppene rammet for mer nostalgi enn resten av samfunnet? Kan koronapandemien illustrere en sammenheng mellom kriser og nostalgi?

4.5 Koronapandemiens relevans overfor nostalgi

Kan koronapandemien ha ført til økt lengsel for nostalgi, eller en økt forekomst av nostalgi? Dette er et område med lite direkte forskning. Psykologene Amelia Dennis og Jane Ogden har skrevet en artikkel om bruken av nostalgi under koronapandemien. Dennis & Ogden gjennomførte et forskningsprosjekt for å kartlegge om ulike *positive psychology interventions* (PPI) kunne være med å bidra til en bedre helse og mindre frykt for å bli smittet av Covid-19. Studien gjaldt befolkningen i Storbritannia under nedstengingen. De ulike PPIene som de undersøkte var nostalgi (søker trygghet i fortiden), takknemlighet (søker trygghet i nåtiden) og *best possible self*, jeg oversetter dette til *beste versjon av seg selv* (BVS) (søker trygghet i fremtiden ved å se for seg det beste mulige utfallet av en selv i fremtiden) (Dennis & Ogden, 2022). Dennis & Ogden gjennomførte et forskningsprosjekt der de tok utgangspunkt i en 14-dagers periode. Det var rundt 150 deltagere, fordelt på 4 grupper: nostalgi, takknemlighet, BVS og en kontrollgruppe. Gruppen for nostalgi fikk i oppgave å tenke på et nostalgisk minne før pandemien. Dette gjorde de i 2 minutter, tre ganger i løpet av en 7 dagers periode. Deltakerne svarte på noen spørreskjemaer for å kartlegge hvor nostalgiske, takknemlige eller hvor positive de var til å se for seg sin beste versjon av seg selv. De ble også spurt om deres

nedstengingskarakteristikker og deres selvpleie (Dennis & Ogden, 2022).

Forskningsprosjektet konkluderte med at nostalgi fungerer best for å redusere angsten for korona, mens takknemlighet og BVS fungerte bedre på å skape en fellesskapsfølelse (Dennis & Ogden, 2022). Dennis og Ogden konkluderer videre med at det burde fokuseres på nostalgi, takknemlighet og BVS under videre nedstenginger (2022).

Ved siden av denne forskningsartikkelen har jeg funnet flere relevante artikler fra magasiner som *The Atlantic* og *The New York Times*. Artikkelen kan være med på å male et bilde på hvordan koronakrisen opplevdes, i tillegg til å forhåpentligvis kunne avdekke transkulturelle og transkontekstuelle mønstre. Zerubavel trakk frem i hans tekst om *social pattern analysis* hvordan empirien kan innhentes fra nesten alle mulige kilder (2007, s. 139). Jeg har funnet 13 relevante artikler. Disse artiklene er innhentet ved søking på plattformer som Google, med søkeord som: nostalgi for koronapandemien og lignende. I stedet for å skrive litt om alle, har jeg valgt å dra frem tre av dem. De tre artiklene representerer ulike deler av det å oppleve nostalgi under koronapandemien og kan bidra til en viss bredde. Deretter vil jeg bruke ulike inndelinger av nostalgi som et slags subkonsept, eller et underliggende konsept, tilhørende til nostalgi. De ulike inndelingene av nostalgi kan bidra med å forstå hvordan nostalgien oppleves.

Første artikkelen jeg leste var fra *The Atlantic*, med tittelen *Why Are People Nostalgic for Early-Pandemic Life?*. Artikkelen handler om hvordan individer har opplevd å bli nostalgiske for mars 2020. Journalistene Morgan Ome og Christian Paz, skrev om hvordan mange påvirkere deler videoer der de viser alt de savner med den første nedstengingen i 2020. Eksempler på det nostalgien omhandler er dalgonakaffe, surdeigsbrød, klippe håret og lignende. Med andre ord er det ifølge Ome og Paz, en trend å savne starten av pandemien (2021). I artikkelen blir det lagt vekt på hvordan flere og flere TikTok-videoer og YouTube-videoer blir lagt ut med innhold om hvordan påvirkere har en nostalgi mot starten av koronapandemien. Det kommer frem at denne utviklingen eller nostalgien for starten av pandemien skyldes at personer opplever en ny bølge av ensomhet og håpløshet. På grunn av dette, ser en tilbake til gode minner og tryggere tider. De gode minnene kan da være starten av pandemien, hjernen har en tendens til å utelate de vonde minnene. Derfor kan en oppleve nostalgi til en periode, på tross av at perioden var preget av melankoli og usikkerhet (Ome &

Paz, 2021). Artikkelen tar også for seg ulike personer for å illustrere hvordan de har opplevd denne nostalgien for mars 2020. Det er både personer som ikke vil tilbake til 2020, som Amanda Gordon, og personer som savner mars 2020. Slik Ome & Paz beskriver Sophie Feldmans nostalgi, kan det trekkes linjer mot at hun opplever enkel nostalgi. Feldman utdyper hennes opplevelse av nostalgien knyttet mot starten av koronapandemien, til å føles som en feberdrøm. Feldman drar også frem hvordan hun opplevde at nostalgien fokuserer på det gode med nedstengingen, og hvordan fellesskapet som fantes i starten, nå er borte (Ome & Paz, 2021). Dette er med å belyse hvordan hun opplevde enkel nostalgi. Fortiden virker som et bedre alternativ enn nåtiden og fremtiden. Det blir fokusert på det gode fra fortiden, uten at det stilles spørsmålstegn til hvorfor hun opplever nostalgi i noen grad.

Artikkelen *Why We Reach for Nostalgia in Times of Crisis*, fra The New York Times, handler om hvorfor personer blir nostalgiske under kriser. Artikkelen starter med at Journalist Danielle Campoamor forteller hvordan hun har tatt seg i å lengte til fortiden helt siden nedstengingen i mars 2020. Hun utdyper videre om dette, og drar frem psykolog Valentina Stoycheva sitt arbeid. Stoycheva forklarer til Campoamor at i en tid pakket med overveldende stress og traumer, er det naturlig å bli nostalgisk. Da kan en støtte seg på minner og den følelsen av hverdagen (2020). Det blir lagt frem hvordan nostalgien kan fungere som en støtte i tid av endring og usikkerhet. Nostalgien fungerer som en sutteklut. Videre forteller artikkelen om flere personer som bruker nostalgien for å takle koronapandemien og nedstengingen. Melinda Drake på 34 år, har taklet koronapandemien med å se filmer fra 80-tallet (Campoamor, 2020). Drake forteller følgende om hvordan hun bruker hennes nostalgi fra personlige familieminne, til å la det påvirke hva hun gjør sammen med sine barn. Hun har et ønske om å skape samme type nostalgi for hennes barn, som det hun selv opplever (Campoamor, 2020). Dette kan utenifra ligne på en refleksiv nostalgi. Drake viser hvordan hun tenker på hva nostalgien gjør for henne, og utfører dermed enkelte handlinger for hvordan det kan gjøre godt for barna sine. Hun viser en forståelse til at nostalgi er en nyttig følelse.

Journalist Sebastian Strandberg starter artikkelen sin med å foreslå at et TV-program fra barndommen kan være en god måte å kjenne på nostalgi. Strandberg deler Psykolog Per Johnsons mening om at jo lengre koronapandemien har pågått, jo viktigere blir nostalgien. Johnson vektlegger at nostalgi er viktig for å ha håp og kontinuitet (2021). Videre drar

Strandberg frem at hos Viaplay, har nostalgiske TV-program blitt svært populært. Hele 23% flere så "The Office" i pandemiåret, i forhold til 2019. Strandberg skriver i tillegg om hvordan musikkvanene er endret. Det blir hørt på mye lystig musikk og musikk fra ens barndom. Dette i kontrast til hvordan musikkvanene var før pandemien (2021). I denne artikkelen blir det ikke vektlagt hvordan en eller flere personer opplever en direkte form for nostalgi. Det som blir vist til, er spesifikke tall på hvordan den svenske befolkningens vaner overfor TV-titting og hvordan et utvalg av verdensbefolkningens musikklytting har endret seg. Nostalgiske TV-programmer og musikk blir sett og lyttet til. Denne artikkelen speiler kollektiv nostalgi. Det blir presentert hvordan populariteten for "The Office" har økt og det er trolig noen programmer og eldre sangslagere som går igjen og trigger nostalgi hos en hel befolkning.

En ting alle artiklene har til felles er at journalistene har en slags tolkende nostalgi.

Journalistene tar utgangspunkt i hvordan nostalgien har endret personers vaner og fått dem til å føle på nostalgi. I stedet for å enkelt beskrive dette fenomenet, har journalistene undersøkt *hvorfor* dette skjer. De stiller spørsmålstegn ved denne endringen av adferd, og finner et svar fra forskning. Dette kategoriserer dem inn i Fred Davis sin kategori av tolkende nostalgi.

Disse kildene er med på å illustrere flere deler av nostalgiske fenomener under koronapandemien. Nostalgien kommer frem som årsak av utrygghet og et behov for kontinuitet, som flere av artiklene nevner. Kildene som er presentert er alle fra den vestlige verden, enten fra Storbritannia, USA eller Sverige. Dette gjør at funnene ikke nødvendigvis er transkulturelle. I tillegg er det tatt utgangspunkt i en langvarig krise, fremfor å fokusere på flere ulike kriser. Dette gjør at det ikke kan konkluderes med at nostalgi blir trigget av kriser på en generell basis. Med andre ord er ikke dette resultatet nødvendigvis transkontekstuellet. Derimot har jeg flere forskningsartikler tidligere i teksten, som konkluderer i den retning av at det er universelt at en blir nostalgisk i tider av stor usikkerhet og krise-lignende situasjoner. Dette blir også støttet av nyhetsartiklene. Fra utvalget av artiklene ser det ut til at koronapandemien har trigget nostalgi hos flere individer og samfunn. Dette kommer frem ved for eksempel tallene fra SVT om endrede musikkvaner og underholdningsvaner (Torstensen, 2020 & Strandberg, 2021).

5. Konklusjon

Nostalgi er en følelse som har forandret seg via årenes gang, begrepet har skiftet mening og har blitt vektlagt ulikt fra 1688 til i dag. I dagens samfunn er det en bred faglig støtte fra forskere, at nostalgi er en følelse med positive effekter for blant annet å kunne skape en kontinuitetsfølelse slik som Bennett (2018) beskriver. I tillegg kan nostalgi bidra til økt håp og positivitet overfor fremtiden og hva en skal oppnå.

I denne oppgaven er nostalgi blitt dokumentert i sammenheng med kriser. Både fra forskningsartikler og illustrert via journalistikk. Problemstillingen om en krise kan frembringe nostalgisk lengsel, kan en på grunnlag av de innsamlede dataene, konkludere med at det er en sammenheng, eller et mønster mellom kriser og det å føle seg nostalgisk. Derimot er det ikke like klart hvilke funksjoner nostalgi har for individet og samfunnet. Det har blitt gjort rede for hva nostalgi på et generelt plan kan gjøre for et individ. Blant annet kan nostalgi gi en økt drift til å kunne oppnå sine ønsker om fremtiden. Nostalgi kan føre til en sterkere kontinuitetsfølelse, og nostalgi kan bidra med å håndtere større usikkerhet, som nevnt tidligere.

På samfunnsnivå er det vanskeligere å fastslå funksjonene. Det finnes kollektiv nostalgi, denne formen for nostalgi trigger de samme funksjonene som en personlig nostalgi. Det som da er spørsmålet, er om kollektiv nostalgi kan benyttes for å få et samfunn til og tilpasse seg og takle en krise bedre. Noe jeg ikke har funnet direkte forskning på. Det nærmeste er Dennis & Ogden (2022) sin artikkel, der det belyses hvordan nostalgi burde brukes aktivt for enkelte personer for å bedre håndtere kriser. Forskingen er på et individnivå, men nostalgi kan være et verktøy som benyttes for flere innad i et samfunn, sammen med takknemlighet og BVS.

I denne teksten har det hovedsakelig blitt lagt vekt på en litteraturgjennomgang. I tillegg har det blitt brukt deler av Eviatar Zerubavels arbeid om concept-driven sociology. Zerubavels arbeid er en alternativ metode til å forske på, og belyse nostalgi og dens relevans overfor kriser. Det skal vises til at Zerubavels metode ikke har blitt fulgt helt slik han selv beskrev den, men det er blitt utført deler av metoden. Nostalgi og kriser har vært sentrale konsepter og har rettleidet oppgaven. Jeg har selv lett undersøkt relevansen mellom concept-driven

sociology og nostalgi, dette er noe som kan bygges videre på. Det å kunne undersøke om sammenhengen mellom kriser og nostalgi er transkonseptuelt, transhistorisk og transkulturelt kan bidra til en bredere forståelse. Videre kan en undersøke hvilken funksjon nostalgien kan ha på et samfunnsnivå. Er nostalgi noe som aktivt kan benyttes for å øke tilpasningsdyktigheten til et samfunn under en krise?

Litteraturliste

- Abend, G. (2008). The Meaning of "Theory". *Sociological Theory*, 26(2), 173-199.
- Batcho, K. I. (2013). NOSTALGIA: The Bittersweet History of a Psychological Concept. *History of Psychology*, 16(3), 165–176. <https://doi.org/10.1037/a0032427>
- Bennett, J. (2018). Narrating family histories: Negotiating identity and belonging through tropes of nostalgia and authenticity. *Current Sociology*, 66(3), 449–465.
<https://doi.org/10.1177/0011392115578984>
- Blumer, H. (1954). What Is Wrong with Social Theory? *American Sociological Review*, 19(5), 3-10.
- Bonnett, A. & Alexander, C. (2012). Mobile nostalgias: connecting visions of the urban past, present and future amongst ex-residents. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 38(3), 391–402
- Bourdieu, P. (1995). *Distinksjonen: En sosiologisk kritikk av dømmekraften* (A. Prieur, Overs.). Pax Forlag. (Opprinnelig utgitt 1979).
- Campoamor, D. (2020, 28. juli). *Why We Reach for Nostalgia in Times of Crisis*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2020/07/28/smarter-living/coronavirus-nostalgia.html>
- Cheung, W.-Y, Wildschut, T., Sedikides, C., Hepper, E. G, Arndt, J. og Vingerhoets, A. J. J. M. (2013). Back to the future: nostalgia increases optimism. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 39(11), 1484-1496.
- Chvileva, E. (u.å). *Figure and ground perception gestalt theory psychotherapy* [Illustrasjon]. Dreamstime. <https://www.dreamstime.com/figure-ground-perception-gestalt-theory-psychotherapy-face-vase-image196963316>
- Dahl, D. I. (2021, 23.12). Ingenting slår «Kvelden før kvelden». VG. <https://www.vg.no/rampelys/tv/i/1VepEy/ingenting-slaar-kvelden-foer-kvelden>
- Davis, F. (1979). *Yearning for Yesterday*. The Free Press.
- Dennis, A. & Ogden, J. (2022). Nostalgia, Gratitude, or Optimism: The Impact of a Two-Week Intervention on Well-Being During COVID-19. *Journal of Happiness Studies*. <https://doi.org/10.1007/s10902-022-00513-6>

Det norske akademis ordbok. (2022). *Nostalgi*. Hentet 01.02.2022 fra <https://naob.no/ordbok/nostalgi>

Det norske akademis ordbok. (2022). *Krise*. Hentet 16.02.2022 fra https://naob.no/ordbok/krise_1

Fine, G. A. & Corte, U. (2021). Dark Fun: The Cruelties of Hedonic Communities. *Sociological Forum*, 1-21. <https://doi.org/10.1111/socf.12779>

Forente Nasjoner. (2022, 04. mars). *Ukraina*. FN-Sambandet. Hentet 01. april 2022 fra <https://www.fn.no/Konflikter/Europa/ukraina>

Goffman, E. (2014). *Vårt rollespill til daglig* (K. Risvik og K. Risvik, Overs.). Pax Forlag. (Opprinnelig utgitt 1959).

Grebosz-Krawczyk, M. (2019). Attitudes of young consumers towards international nostalgic brands – the comparative study. *Economics & Sociology*, 12(3), 181–191. <https://doi.org/10.14254/2071-789X.2019/12-3/12>

Helsenorge. (2022, 25. mars). *Covid-19*. Helsenorge. Hentet 01. april 2022 fra <https://www.helsenorge.no/koronavirus/covid-19/>

Hofer, J. (1934). *Medical dissertation on nostalgia by Johannes Hofer* (C.K Anspach, Overs.). The Johns Hopkins University Press. (Opprinnelig utgitt 1688).

Iyer, & Jetten, J. (2011). What's Left Behind: Identity Continuity Moderates the Effect of Nostalgia on Well-Being and Life Choices. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101(1), 94–108. <https://doi.org/10.1037/a0022496>

Mik-Meyer, N. (2021). Sensitizing concepts in studies of homelessness and disability. K. Jacobsson, & J. F. Gubrium (Red.), *Doing Human Service ethnography* (s.67-82). Polity Press

NOU 2000: 24. (2000). *Et sårbart samfunn – Utfordringer for sikkerhets- og beredskapsarbeider i samfunnet*. Justis- og beredskapsdepartementet.

https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2000-24/id143248/?q=en%20krise%20er%20en&ch=2#match_0

NOU 2021: 6. (2021). *Myndighetenes håndtering av koronapandemien*. Statsministerens kontor.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/5d388acc92064389b2a4e1a449c5865e/no/pdfs/nou202120210006000dddpdfs.pdf>

NOU 2022: 5. (2022). *Myndighetenes håndtering av koronapandemien - del 2*.

Statsministerens kontor.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/d0b61f6e1d1b40d1bb92ff9d9b60793d/no/pdfs/nou202220220005000dddpdfs.pdf>

Norsk helseinformatikk. (u.å.) *Å dele en krise i livet – Kriser*. Hentet 21. februar 2022 fra

<https://nhi.no/sykdommer/kreft/a-dele-en-krise-i-livet/kriser/>

NRK. (2022, 03. mars a). *Mamma, kan jeg snakke russisk nå?* Hentet 01. april 2022 fra

https://www.nrk.no/urix/xl/-mamma_-kan-jeg-snakke-russisk-na_-1.15876115

NRK. (2022, 11. mars b). *I krig er veien kort fra håp til håpløshet*. Hentet 01. april 2022 fra

<https://www.nrk.no/urix/i-krig-er-veien-kort-fra-hap-til-haploshet-1.15888922>

Ome, M. og Paz, C. (2021, 29. september). *Why Are People Nostalgic for Early-Pandemic*

Life? The Atlantic.com [https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2021/09/pandemic-](https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2021/09/pandemic-nostalgia-tiktok/620230/)

[nostalgia-tiktok/620230/](https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2021/09/pandemic-nostalgia-tiktok/620230/)

Pickering, M., & Keightley, E. (2006). The Modalities of Nostalgia. *Current Sociology*, 54(6),

919–941. <https://doi.org/10.1177/0011392106068458>

Regjeringen. (2022, 12 februar). *Smitteverntiltakene oppheves lørdag 12. februar*.

regjeringen.no. [https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/smitteverntiltakene-](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/smitteverntiltakene-oppheves/id2900873/)

[oppheves/id2900873/](https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/smitteverntiltakene-oppheves/id2900873/)

Ringnes. (2019, 03. april). *Gå Solo – gjør din egen greie*. Ringnes.no.

<https://www.ringnes.no/nyheter/relanserer-solofondet-og-nytt-solo-konsept-med-ny-film/>

Routledge, C., Arndt, J., Wildschut, T., Sedikides, C., Hart, C. M., Juhl, J., Vingerhoets, Ad J.

J. M., Schlotz, W. (2011). The past makes the present meaningful: Nostalgia as an existential resource. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101(3), 638-652.

doi:10.1037/a0024292

Ruml, B. (1946, 22. juni). Some Notes on Nostalgia. *The Saturday Review*. S. 7-9

Schiermer, B., & Carlsen, H. B. (2017). Nostalgia, irony and collectivity in late-modern culture: The ritual watching of The Disney Christmas Show in Scandinavia. *Acta Sociologica*, 60(2), 158–175. <http://www.jstor.org/stable/26385216>

Sedikides, C., Wildschut, T. & Baden, D. (2004). Nostalgia: Conceptual Issues and Existential Functions. I J. Greenberg (Red.), *Handbook of Experimental Existential Psychology* (s. 200-214). Guilford Publications.

Sedikides, C., Cheung, W., Wildshut, T., Hepper, E. G., Baldursson, E. & Pedersen, B. (2018). Nostalgia motivates pursuit of important goals by increasing meaning in life. *European Journal of Social Psychology*, 48(2) 209-216.

Smeeke, A., Jetten, J., Verkuyten, M., Wohl, M. J. A., Jasinskaja-Lahti, I., Ariyanto, A., Autin, F., Ayub, N., Badea, C., Besta, T., Butera, F., Costa-Lopes, R., Cui, L., Fantini, C., Finchilescu, G., Gaertner, L., Gollwitzer, M., Gómez, A., González, R., Hong, Y. Y., Jensen, D. H, Karasawa, M., Kessler, T., Klein, O., Lima, M., Renvik, T. A, Megevand, L., Morton, T., Paladino, P., Polya, T., Ruza, A., Shahrazad, W., Sharma, S., Teymoori, A., Torres, A. R., van der Bles, A. M. (2018). Regaining In-Group Continuity in Times of Anxiety About the Group's Future. *Social Psychology (Göttingen, Germany)*, 49(6), 311–329. <https://doi.org/10.1027/1864-9335/a000350>

Stern, B. B. (1992). Historical and Personal Nostalgia in Advertising Text: The Fin de siècle Effect. *Journal of Advertising*, 21(4), 11–22. <https://doi.org/10.1080/00913367.1992.10673382>

Strandberg, S. (2021, 14. mai). *Minns ni klippen? Nostalgifrossan har präglat pandemien*. SVT. https://amp.svt.se/nyheter/inrikes/nostalgifrossan-har-praglat-pandemin?fbclid=IwAR0_JUrJBzVtiY3zyMXh_e6UeBN1Iu6RE2-ksRIDy25pLfnUdAi6jN0Xg9Q

Wilson, J. L. (2014) *Nostalgia: Sanctuary of meaning*. University of Minnesota Digital Conservancy. (Opprinnelig utgitt 2005)

Wilson, J. L. (2015). Here and Now, There and Then: Nostalgia as a Time and Space Phenomenon. *Symbolic Interaction*, 38(4), 478-492

Zerubavel, E. (1980). If Simmel Were a Fieldworker: On Formal Sociological Theory And Analytical Field Research. *Symbolic Interaction*, 3(2), 25-34.

Zerubavel, E. (2007). Generally Speaking: The Logic and Mechanics of Social Pattern Analysis. *Sociological Forum (Randolph, N.J.)*, 22(2), 131–145.

<https://doi.org/10.1111/j.1573-7861.2007.00010.x>

Zerubavel, E. (2021). *Generally Speaking: An Invitation to Concept-Driven Sociology*. Oxford University Press